

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 2^{ΑΣ} ΜΑΪΟΥ 1963

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΙΩΑΝΝ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΕΚΛΟΓΗ ΞΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

Ἐξελέγησαν ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας ξένοι ἑταῖροι τῆς Ἀκαδημίας: α') ὁ κ. Sir John Beazley β') ὁ καθηγ. κ. Henri Grégoire γ') ὁ καθηγ. κ. Franz Dölger.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Παναγ. Πουλίτσας παρουσιάσας τὸ ἔργον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κῶ κ. Ἐμμανουὴλ Καρπαθίου «Τὸ Ἀρχεῖον τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Κῶ» εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ὁ Σεβασμιώτατος καὶ λογιώτατος Μητροπολίτης Κῶου κύριος Ἐμμανουὴλ Καρπάθιος, τοῦ ὁποίου νέον ἔργον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐμφανίσω σήμερον τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν, εἶναι καλῶς γνωστὸς παρ' ἡμῖν ἕκ τε τῆς εὐφήμου μακρᾶς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας αὐτοῦ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ τῆς παραλλήλου εὐδοκίμου διδακτικῆς δράσεως αὐτοῦ, ὡς καθηγητοῦ τῶν θρησκευτικῶν ἐν τοῖς σχολείοις μέσης ἐκπαιδεύσεως, καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῆς πλουσιωτάτης συγγραφικῆς παραγωγῆς αὐτοῦ. Ἐχων βαθεῖαν καὶ πολυμερῇ θεολογικὴν καὶ φιλολογικὴν κατάρτισιν καὶ πλούσια συγγραφικὰ προσόντα, ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσε πλείστας ὅσας μελέτας, διατριβάς, ἄρθρα κ.λ.π., ἐκείνας μὲν εἰς ἴδια τεύχη, ταῦτα δὲ ἐν περιοδικοῖς, ἀναγομένας:

α') εἰς τὴν θεολογίαν, καὶ δὴ τὴν ἀγιολογίαν, τὴν πατρολογία, τὴν δογματικὴν, τὴν ὁμιλητικὴν, τὴν κατηχητικὴν, τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, τὴν χριστιανικὴν ἀρχαιολογίαν, τὴν θρησκευτικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἀγωγὴν καὶ ἄλλας ἐκκλησιαστικὰς καὶ

β) εἰς τὴν νεωτέραν ἱστορίαν, τὴν λαογραφίαν, τὴν λογοτεχνίαν καὶ τὴν ποίησιν τῆς Δωδεκανήσου κ.λπ.

Αἱ μελέται αὗται, ἀναφερόμεναι λεπτομερῶς ἐν ἐκδοθέντι ἰδίῳ βιβλιογραφικῷ δελτίῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πνευματικὴ Κυψελὶς» (ἐκ σελίδων 78, ἔκδ. Β΄, ἐν Ἀθήναις 1962), συμποσοῦνται, αἱ δημοσιευθεῖσαι, εἰς 406. Τὴν «Κυψελίδα» ταύτην ἐξέδωκεν, ὥς λέγει ὁ συγγραφεύς, πρὸς τὸν σκοπόν, ὅπως ὀφειλετικῶς συναγάγῃ τὰ πνευματικά του τεκνία, ἅτινα μετ' ὠδίνων κατὰ καιροὺς καὶ κατὰ τόπους ἐγεννήθησαν αὐτῷ, ὥς ἀδελφά, τοῦλάχιστον κατὰ τίτλους. Πλὴν τῶν δημοσιευθεισῶν τούτων ἐργασιῶν, ἀναφέρονται ἐν τῇ αὐτῇ «Πνευματικῇ Κυψελίδι» καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἀνέκδοτοι ἐργασίαι τοῦ συγγραφέως, ἀνερχόμεναι εἰς 33, μεταξὺ τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἶναι «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Δωδεκανήσου», «Ἡ Ἐκκλησία Κῶ», «Τὸ Σύνταγμα τῆς Ἐκκλησίας» κ.λπ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐργασιῶν ἀξία ἰδιαίτερας μνείας τυγχάνει ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐξομολογητικὴ» περισπούδαστος κανονικὴ πραγματεία, περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ἔξομολογήσεως, ἥς πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐξεδόθη ὁ πρῶτος τόμος, ἐπικεῖται δὲ ἡ ἔκδοσις καὶ ἐτέρων δύο.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἱστορικῆς νήσου καὶ ἐπαρχίας αὐτοῦ, ὥς καὶ τῆς λοιπῆς μαρτυρικῆς καὶ καρτερικῆς Δωδεκανήσου, ὁ φιλόμουσος ἱεράρχης ἡσυχολήθη μετὰ ζήλου περὶ τὴν περισυλλογὴν τῶν κωδίκων καὶ ἄλλων ἐγγράφων τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἅτινα εἶχον ὑποστῇ σοβαρὰς βλάβας κατὰ τὸν φοβερὸν σεισμόν τῆς Κῶ τοῦ 1933, ἰδίᾳ ἐκ τῶν, διὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ προκληθέντων ρηγμάτων τῶν δωματίων, ἔνθα ἦσαν ἀποτεθειμένοι, εἰσρεόντων ὑδάτων τῶν βροχῶν. Ἀλλὰ δέ, καὶ δὴ καὶ οἱ Κώδικες τῆς Μητροπόλεως, εἶχον κατὰ τὴν ξενικὴν κατοχὴν διασκορπισθῇ ἀλλαχοῦ. Οὕτω δὲ ἐπετεύχθη ἡ περισυλλογὴ καὶ διάσωσις ἐκ βεβαίας καταστροφῆς 114 Κωδίκων τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐν οἷς συγκαταλέγονται καὶ διάφορα Κατάστιχα τῶν ἐκκλησιῶν.

Μετὰ τὴν συστηματικὴν ταξινόμησιν τῶν κωδίκων τούτων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐπελήφθη ἀξιεπαίνως τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν ἐν συλλογικῷ ἔργῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κῶ».

Ἐκ τοῦ ἀρχείου τούτου ἐξεδόθησαν μέχρι τοῦδε 4 τεύχη, ἅτινα καὶ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐμφανίσω τῇ Ἀκαδημίᾳ.

Ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει δημοσιεύεται σύνοψις τοῦ πρώτου ἐκ τῶν περισυλλεγόντων Κωδίκων τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ὁ Κώδιξ οὗτος, (χαρτῶς, 30X20, δερματόδετος, ἐν καλῇ ὁποσοῦν καταστάσει, ἐκ σελίδων 245), εἶναι συμβολαιογραφικὸς καὶ ποιμαντορικός, περιέχει δηλαδή διαφόρους ἀρχιερατικὰς πράξεις, ἀπὸ τοῦ

έτους 1687 μέχρι τοῦ 1788, περὶ θεμάτων ἐκκλησιαστικῆς φύσεως καὶ δὴ διαλύσεως ἀρραβῶνος, διαζυγίου καὶ ἄλλας βεβαιωτικὰς διαφορῶν περιουσιακῶν δικαιωμάτων τῶν χριστιανῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς νήσου, οἷον περὶ συστάσεως καὶ ἀποδόσεως προικός, περὶ διαθηκῶν, περὶ διανομῆς κληρονομίας, πωλήσεως ἀκινήτων, ἀφιερώσεως ἀκινήτων ὑπὲρ ἐκκλησιῶν, συμβιβασμοῦ οἰκογενειακῶν καὶ περιουσιακῶν διαφορῶν, ἀπογραφῆς ὀρφανικῶν περιουσιῶν, δανείων, καταβολῆς χρεῶν κ.λ.π. Ἀξιοσημειώτα εἶναι τὰ κατὰ κοινὴν συναίνεσιν διαζύγια (ἴδε τὰς ὑπ' ἀριθ. 81, 115, 141, 150, 151, 176, 180, 181, 183 πράξεις ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει). Ἔτι ἡ ἀριθ. 26 πράξις διαζυγίου ἔνεκα μὴ παρθενίας τῆς γυναικὸς καὶ αἱ ὑπ' ἀριθ. 78, 82, 178 πράξεις διαζυγίων δι' ἀνικανότητα τῆς γυναικὸς καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 55 πράξις διαζυγίου ἔνεκα ἀνικανότητος τοῦ ἀνδρός. Περίεργος εἶναι καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 126 τῆς 13ης Φεβρουαρίου 1765 πράξις ὁμολογίας καὶ ὑποσχέσεως «κρασποπατέρα» (ὡς ἀναγράφεται ἐν τῇ πράξει), ἱερομονάχου, ὁμολογοῦντος ὅτι «ἔκαμα ἀποχὴν τελείαν τοῦ κρασιοῦ καὶ τοῦ ρακιοῦ ἕως ἐσχάτης μου ἀναπνοῆς, νὰ μὴν τὸ βάλῳ εἰς τὸ στόμα μου, ἐπειδὴ ἐγνώρισα τὸ ἐλάττωμά μου καὶ ἤλθα εἰς αἴσθησιν. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτου διηνεκῇ ἀσφάλειαν ἔδωσα τὸ παρὸν μου ὑποσχετικὸν γράμμα καὶ ὑπόσχομαι, ὅτι ὁπῆποτε ἤθελα πίνει ρακὶ ἢ κρασί νὰ εἶμαι ἐκπτωτος τῆς ἱερωσύνης μου καὶ αὐτοκαθηρημένος καὶ νὰ χρεωστῶ εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν γρόσια 50 καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ δεσπότης μας γρόσια 50. Καὶ διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθοῦς ὑποσχέσεώς μου ἔδωσα τὸ παρὸν ὑποσχετικὸν γράμμα μου, ἐπιβεβαιωμένον παρὰ τοῦ πανιερωτάτου δεσπότης μας καὶ ἐμμάρτυρον παρὰ τῶν (ὑπογραφόντων) ἐντιμοτάτων κληρικῶν καὶ ἀρχῶν».

Τὰ ἐπόμενα τρία τεύχη περιέχουσι τοὺς λοιποὺς περισυλλεγέντας Κώδικας 2-115 ἀπὸ τοῦ ἔτους 1801 καὶ ἐξῆς μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων. Ὡσαύτως καὶ οἱ Κώδικες οὗτοι περιέχουσι διαφορὰς ἀρχιερατικὰς πράξεις περὶ θεμάτων ἐκκλησιαστικῆς φύσεως, ἀλλὰ κυρίως βεβαιωτικὰς δικαιωπραξιῶν. Ἐκ τῶν τῆς πρώτης κατηγορίας ἔστω μνημονευτέα ἡ ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει δημοσιευομένη ὑπ' ἀριθ. 3 ἀρχιερατικὴ πράξις, δι' ἧς ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ καὶ ὑποσχέσει τῆς γυναικὸς ἀνδρός, συνάψαντος δολίως τέταρτον γάμον, ὅτι «ἐὰν ποτὲ οὗτος ἤθελε τὴν ζητήσῃ ὡς γυναῖκα του, νὰ τὸν ἀποβάλλῃ καὶ ἀποδιώκῃ ὡς παράνομον καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν», δίδεται αὐτῇ ἡ ἄδεια νὰ ἔλθῃ εἰς νέον γάμον μετ' ἄλλου ἀνδρός».

Γενικῶς εἰπεῖν τὰ δημοσιευόμενα ἔγγραφα προκαλοῦσι ζῶηρον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ φιλόστοργου καὶ τοῦ νομικοῦ, καὶ ἔχουσι πολλὴν ἀξίαν διὰ τὴν γνῶσιν τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τῆς Δωδεκανήσου κατὰ τοὺς δυσχειμέρους χρόνους τῆς δουλείας καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ ἐφαρμοζομένου ἐν αὐταῖς ἐθιμικοῦ πατρίου δικαίου.

Ὅθεν οφείλεται πολλή τιμὴ καὶ εὐγνωμοσύνη τῷ σεβ. Μητροπολίτῃ Κώου διὰ τὴν περισυλλογὴν καὶ διάσωσιν τῶν κωδίκων τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ τὴν δημοσίευσιν τοῦ Ἀρχείου αὐτῆς, δι' ὧν προσφέρει πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ κοινωνικὴν ἱστορίαν τῆς Δωδεκανήσου καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐφαρμοζομένου ἐν αὐτῇ δικαίου κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Εὐχόμεθα δὲ πάντες, ἵνα αἱ ἀρμόδια ὑπηρεσίαι τῆς Ρόδου ταχέως ἀποδώσωσι τὰ κατακρατούμενα ἔγγραφα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱερὰν Μητρόπολιν Κῶ, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ περισπουδάστου Ἀρχείου αὐτῆς.

*

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Ἰωάνν. Καλιτσουνάκης**, καταθέτων τὸ εἰς τρεῖς τόμους ἐκδοθὲν «*Λεξικὸν τῆς Ποντιακῆς διαλέκτου*» ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιμανδρίτου Ἀνθίμου Παπαδοπούλου εἶπε τὰ ἑξῆς.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Ἀκαδημίας ἐν βιβλίον τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιμανδρίτου καὶ Διευθυντοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη τοῦ ἀρχείου τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ Ἀνθίου Παπαδοπούλου.

Τὸ βιβλίον τοῦτο φέρει τὸν τίτλον «*Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Ποντιακῆς διαλέκτου*» καὶ ἐξεδόθη εἰς τρεῖς τόμους ἀπὸ τοῦ 1958 μέχρι τοῦ 1962, κατὰ τὸ ἔτος δὲ τοῦτο ἀκριβῶς ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ ἔργου ἀπέθανεν ὁ Ἀνθίμος Παπαδόπουλος εἰς ἡλικίαν ὀγδοήκοντα τεσσάρων ἐτῶν. Εἶχεν ἤδη ζῆσει ὁ ἀείμνηστος λόγιος τὸν χρόνον ποῦ ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἴδῃ τυπωμένον τὸ Λεξικόν του τοῦτο. Τὸν ἐκράττει εἰς τὴν ζωὴν τρόπον τινὰ αὐτὸς ὁ πόθος, νὰ τὸ ἴδῃ τυπωμένον καὶ τελειωμένον. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἐν τῶν σπουδαιοτάτων, ἂν μὴ τὸ σπουδαιοτάτον, τῆς ὅλης του ζωῆς.

Ἄλλος Πόντιος λόγιος, ὁ Δημοσθ. Οἰκονομίδης δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπίδῃ τὴν τύπωσιν τῆς μεγάλης του Γραμματικῆς τῆς Ποντιακῆς διαλέκτου καὶ ἐτυπώσαμεν αὐτὴν εἰς τὰς ἐκδόσεις τῆς Ἀκαδημίας ἄνευ ἐπιστασίας τοῦ συγγραφέως, ἔτσι ὅπως τὴν ἀφῆκεν, διότι ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ παραμεληθῇ ἡ τύπωσίς της καὶ νὰ χαθῇ τὸ χειρόγραφον. Καὶ ὡς ἐπράξαμεν ἦτο ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως καὶ τὸ ὀρθόν. Ἐν παρόδῳ θέλω νὰ παρατηρήσω ὅτι χάρις εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὰς προσπάθειας τῶν Ποντίων λογίων μετὰ τὴν ἐκρίζωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ τούτου πληθυσμοῦ ἀπὸ τὸ πάτριον ἔδαφος κατὰ τὸ 1922, χάρις λέγω εἰς τὰς προσπάθειάς αὐτὰς καὶ με ἀρχηγὸν καὶ σύμβουλον τὸν ἀείμνηστον Μητροπολίτην Τραπεζοῦντος Χρύσανθον Φιλίππιδην ἐσώθη εἰς περιοδικὰ καὶ βιβλία μέγα μέρος τοῦ γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ὕλικου τοῦ Πόντου. Καὶ τοῦτο παρ' ὅλας τὰς δυσκολίας καὶ τὰ γλωσσικά

ιδιώματα τῆς μεγάλης αὐτῆς περιφερείας ἣτις περιλαμβάνει ὑπὲρ τὰς 70 χιλ. τετραγ. χιλιομέτρων. Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς περὶ οὗ σήμερον ὁ λόγος ὁ Ἀνθιμος Παπαδόπουλος ἔχει ἐκδώσει ἐπίσης Ἱστορικὴν Γραμματικὴν τῆς Ποντιακῆς διαλέκτου (1955).

Τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν διαλέκτων αἱ τύχαι ὑπῆρξαν πολλαὶ καὶ ποικίλαι. Εἰς μερικὰς ἐκ τῶν διαλέκτων τούτων ἐγράφησαν πολλὰ καὶ καλλιτεχνικὰ λογοτεχνικὰ μνημεῖα, ἀλλὰ πάλιν δὲν ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν πολλὰ ἀξιόλογα γραπτὰ μνημεῖα καὶ ἀλλοὶ διάλεκτοι, ὡς π.χ. ἡ ἀρχαία μακεδονική, δὲν ἀφῆκαν κανὲν μνημεῖον γραπτόν, ἀλλὰ μόνον γλωσσικά τινα λείψανα.

Ἐπειτα ἀλλοὶ τῶν διαλέκτων τούτων διατηρήθησαν ἐπὶ μακρότατον χρόνον, τρεῖς δὲ μάλιστα ἐκ τούτων ἡ Ἀττική, ἡ Λακωνική τ.ἔ. ἡ καλουμένη σήμερον Τσακωνική καὶ ἡ Ποντιακή, ἣτις ἀποτελεῖ μέρος τῆς παλαιᾶς Ἰωνικῆς, διτηρήθησαν μέχρι σήμερον.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐκ τῆς Ἀττικῆς προῆλθεν μετὰ ταῦτα, μετὰ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, ἡ Κοινὴ Ἀττικὴ ὡς γραφομένη κατ' ἀρχὰς πρὸς γενικωτέραν συνενόησιν καὶ εἶτα ἔγινε Κοινὴ λαλουμένη καὶ ἐξέβαλε τὰς ἄλλας διαλέκτους πλὴν τῆς Λακωνικῆς - Τσακωνικῆς καὶ τῆς σωζομένης, ὡς ἐλέχθη, ἐν λειψάνοις ἐν τῷ Πόντῳ Ἰωνικῆς. Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου τοῦ Πόντου πρὸ τῆς τουρκοκρατίας δὲν ἐσώθησαν δυστυχῶς.

Ἡ διάλεκτος αὕτη τοῦ Πόντου διὰ τὴν ἀπόκεντρον γεωγραφικὴν τῆς θέσιν ὅχι μόνον δὲν ἀφωμοιώθη ἐντελῶς μὲ τὴν Κοινὴν ἀλλὰ χωρισθεῖσα ἐνωρὶς τοπικῶς ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐλληνικὰς διαλέκτους ἀνέπτυξεν ἴδιον ἀνεξάρτητον βίον. Ἐκ τούτου ἐρμηνεύεται ὅτι ἐσώθησαν ἐν αὐτῇ ἀρχαῖα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ μεσαιωνικά, ἔπειτα δὲ ἀνέπτυξεν καὶ ἰδίους γλωσσικοὺς χαρακτῆρας καὶ σχηματισμοὺς ἀναλογικοὺς δι' ὧν διατέλλεται ἀπὸ τῆς ἄλλης Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐνίοτε μέχρι τοῦ ἀκαταλήπτου.

Τὸ σπουδαῖον Λεξικὸν τὸ ὁποῖον παρουσιάζω εἰς Ὑμᾶς σήμερα εἶναι τὸ πρῶτον ἐκτενὲς ἱστορικὸν διαλεκτικὸν Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἄς εὐχηθῶμεν νὰ ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλα παρόμοια ἐκτενῆ λεξικά καὶ ἄλλων ἐλληνικῶν διαλέκτων. Ὑπάρχουν τινὰ ἄξια πολλῆς προσοχῆς.

Ἐν ἑκαστῶν τῶν ἄρθρων αὐτοῦ, εἶναι συντεταγμένον κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἄρθρων τοῦ Μεγάλου Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας. Περιέχει λοιπὸν τρία μέρη, τὸ τυπολογικόν, τὸ ἐτυμολογικὸν καὶ τὸ σημασιολογικόν. Συντακτικὸν μέρος δὲν ἐγράφη. Βλέπει κανεὶς εἰς ὅλα τὰ ἄρθρα, τὰ ὅποια εἶναι χρήσιμα ὅχι μόνον διὰ τὴν σημερινὴν ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, βλέπει τὴν πεπειραμένην χεῖρα τοῦ γεννημένου λεξικογράφου. Ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν, ὅσοι τὸν ἐγνώρισάμεν, ἠξεύρομεν ὅτι ἦτο χαλκέντερος Βενεδικτῖνος ἐργάτης μέχρι βαθυτάτου γήρατος. Εἰργάσθη εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ μὲ ἐπιμέλειαν καὶ ἐπι-

βολὴν ὡς συντάκτης μὲν μέχρι τοῦ 1932 ὡς ἀρχισυντάκτης δὲ καὶ Διευθυντὴς αὐτοῦ ἐπὶ πλεόν ἢ 20 ἔτη, ἀπὸ τὸ 1932 - 1953.

Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν τῶν Ἑλλήνων τῆς Τουρκίας καὶ τῶν Τούρκων τῆς Ἑλλάδος οἱ Πόντιοι ἔχουν διασπαρῆ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἔχουν ἐγκατασταθῆ, καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν, εἰς συνοικισμοὺς ἀκραιφνεῖς ὁμοιογενεῖς, ἐξακολουθεῖ ἀκόμα ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ὁμιλῇται ἡ διάλεκτος αὕτη ὅπως ἄλλοτε καὶ εἰς τὸν Πόντον, ὅπου ἀνεμείχθησαν μὲ ἄλλους πρόσφυγας, ὅπως ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Θράκῃ. Ἐκεῖ δὲν εἶναι πλέον ἀκραιφνής· εἰς ἄλλα δὲ ἑλληνικὰ μέρη συνετελέσθη ἢ θὰ συντελεσθῇ ἡ ἀφομοίωσις πρὸς τὸ ἐκεῖ ὁμιλούμενον ἑλληνικὸν ἰδίωμα. Θὰ ἐπιζήσουν ἴσως ἐκ τῆς Ποντιακῆς διαλέκτου τὰ ἰδιώματα τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ὀφρεως καὶ Τόνγιας, περιφερειῶν τῆς Τραπεζοῦντος, διότι οἱ ἑλληνόφωνοι κάτοικοι αὐτῶν, ἀπόγονοι ἐξισλαμισθέντων Ἑλλήνων, δὲν ὑπῆχθησαν εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν ἐπειδὴ ἦσαν Μουσουλμᾶνοι τὸ θρήσκευμα.

Τελειώνω τὰς ὀλίγας αὐτὰς λέξεις διὰ τὸ ἀξιόλογον τοῦτο γλωσσολογικὸν ἔργον τονίζων τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης μεθ' ἧς πρέπει νὰ ἀκούεται πάντοτε τὸ ἐπιστημονικὸν ὄνομά του καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ φήμη τοῦ Ἑλλήνος τούτου Κληρικοῦ, ὅστις προετίμησε νὰ παραμείνῃ ἀπλοῦς ἐκκλησιαστικὸς λειτουργός, ἐν τῷ Ἀμαλίσειῳ, νὰ διακονήσῃ ὅμως μὲ ὑψηλὴν καὶ αὐτόχροημα θρησκευτικὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὰ ἑλληνικὰ Γράμματα.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ. — Σύντομον Χρονικὸν τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Αἰγύπτου, ὑπὸ
Χ. Δ. Ἀβγερινού*

Ἐν ἔτει 1798 ἰδρύετο διὰ Διατάγματος τοῦ στρατηγοῦ Ναπολέοντος Βοναπάρτου, ἐκδοθέντος ἐν Καῖρω, τὸ πρῶτον ἐν Αἰγύπτῳ ἐπιστημονικὸν ἴδρυμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἰνστιτούτον τῆς Αἰγύπτου» (Institut d' Égypte).

Τὸ ἴδρυμα τοῦτο, ἀνέφερε τὸ ἐκδοθὲν τότε διάταγμα, ὥφειλε νὰ ἀσχοληθῇ κυρίως μὲν μὲ τὴν πρόοδον καὶ τὴν διάδοσιν ἐν Αἰγύπτῳ τῶν ἐπιστημονικῶν φώτων, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, νὰ ἐπιδοθῇ εἰδικώτερον εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν πορισμάτων τὰ ὅποια θὰ προέκυπτον ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, τῶν βιομηχανικῶν συνθηκῶν καὶ τέλος τῆς ἱστορίας τῆς Αἰγύπτου.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἤδη τοῦ καρδινάλιου Richelieu καὶ τοῦ πολλοῦ Colbert, ἐπεκράτησεν ἐν Γαλλίᾳ ἡ παράδοσις, ὅπως πᾶσα διπλωματικὴ, ἐμπορικὴ ἢ στρατιω-